8. 10. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Variace dle smluvních podmínek FIDIC – claimy zhotovitele související s variacemi (III.)

Předchozí článek [*] v rámci seriálu zaměřeného na variace dle smluvních podmínek FIDIC se věnoval způsobům iniciace variací a procesu jejich schvalování i administrace. V tomto příspěvku se tentokrát blíže podíváme na claimy, které mohou vznikat v důsledku nařízených variací, a které jsou dalším ze specifických smluvních institutů smluvních podmínek FIDIC

Jestliže by v důsledku nařízení a realizace variace mělo dojít ke zpoždění s dokončením díla a zároveň by samotné prodloužení doby pro dokončení díla nebylo ujednáno v rámci procesu administrace variace, je zhotovitel oprávněn k prodloužení doby pro dokončení díla právě v tom rozsahu, v jakém bude díky realizaci variace dokončení díla zpožděno.[1] Toto své oprávnění může zhotovitel realizovat prostřednictvím claimu na prodloužení doby pro dokončení (tzv. *extension of time claim*, zkr. EOT claim).

Pojem „claim“ dle smluvních podmínek FIDIC

Navzdory tomu, že Red Book v rámci svých úvodních ustanovení vcelku podrobně definuje jednotlivé pojmy a smluvní instituty smlouvou aplikované,[2] v případě claimu tak nečiní, a tento pojem je v textu vzorové knihy užíván, aniž by byl zprvu jakkoliv blíže specifikován či definován.[3] Nejen z toho důvodu je povaha claimů v kontextu smluvních podmínek FIDIC do jisté míry komplikovaná a rozbor tohoto smluvního institutu by si v každém případě zasloužil samostatný článek, ne-li seriál článků jemu věnovaný. Pro účely tohoto článku však popíši charakteristiku claimu alespoň stručným způsobem.

Podíváme-li se do české aplikační praxe, kupříkladu ŘSD označuje claimy v kontextu smluvních podmínek FIDIC jako tzv. *smluvní kompenzační nároky,*[4] a popisuje je jako kompenzační nároky smluvních stran, které vznikají především při neplnění jejich povinností ze smlouvy anebo při událostech mimo kontrolu smluvních stran, uplatněné v průběhu realizace stavby dle smluvních podmínek.[5] Pozitivem této interpretace je bezpochyby to, že claimy neomezuje pouze na důsledky porušení smluvních povinností a nepřímo připouští, že claimy mohou vznikat také v důsledku jiných skutečností. Na druhou stranu v tomto případě dochází ke slučování pojmů nárok a claim, což může být do jisté míry problematické (k tomu podrobněji viz níže).[6]

Vskutku výstižnou definici claimu však nabízí L. Klee, když ten jej označuje za specifický požadavek jedné ze smluvních stran, jež může být oznámen správci stavby na základě smlouvou pojmenované skutečnosti či jinak v souvislosti se smlouvou, a pro jehož uplatnění smlouva předvídá určitý postup, jehož dodržením je podmíněno úspěšné domožení se takového požadavku.[7] L. Klee, dle mého

přesvědčení správně, reflektuje zvláštní a v podstatě v průběhu jeho administrace měnící se povahu claimu, když neužívá pro claim obvykle užívaný pojem „nárok“, ale namísto něj používá více odpovídajícího pojmu „požadavek“. Stejně tak implicitně připouští, že úspěšné domožení se vzneseného požadavku (tedy vznik nároku v právním slova smyslu) je podmíněno dodržením postupu, který je předpokládán smluvními podmínkami.

Claim v kontextu smluvních podmínek FIDIC lze tedy označit za specifický smluvní kompenzační institut *sui generis*,[8] kterým dotčená smluvní strana prostřednictvím oznámení svého požadavku zpravidla reaguje na porušení či neplnění povinností druhé smluvní strany anebo na situace vzniklé v důsledku událostí (rizik), kterým nejsou smluvní strany schopny předcházet či je ovládat. Povaha claimu ve vztahu k jeho vynutitelnosti je pak závislá na dodržení podmínek předem stanovených smlouvou a následně na fázi administrace, ve které se claim nachází (k tomu podrobněji viz níže).[9]

Druhy claimů

Claimy dle smluvních podmínek FIDIC lze dělit do několika kategorií a druhů, přičemž některá dělení vycházejí přímo ze smluvních podmínek a jiná jsou dovozována převážně doktrinálním výkladem. Základní dělení claimů zohledňuje aspekt smluvních stran, kde určujícím kritériem je domněnka dotčené smluvní strany o jejím určitém oprávnění na základě konkrétní události. Takto dělíme claimy na:

- claimy objednatele, a
- claimy zhotovitele.[10]

Claimy objednatele i claimy zhotovitele lze následně dělit dle konkrétní specifikace plnění či oprávnění, jež je jednou ze smluvních stran požadováno po druhé z nich. Podle toho, co druhá smluvní strana na základě konkrétní události požaduje, dělíme claimy na:

- claimy na čas,
- claimy na peníze, a
- claimy na čas a peníze.[11]

Výše uvedené druhy clamů lze dále dělit v návaznosti na konkrétní smluvní stranu z claimu oprávněnou (například u claimu na čas bude zhotovitel nárokovat prodloužení doby pro dokončení, zatímco objednatel prodloužení záruční doby a podobně) či v návaznosti na skutečnost, ze které claim vzniká (například u zhotovitelova claimu na peníze je možné rozlišit, zda nárok na peníze vzniká z hlediska dodatečné práce nutné k provedení díla, či z hlediska hodnoty času v případě, kdy dojde kupříkladu k prodlení s provedením díla zaviněnému objednatelem).[12]

V rámci tohoto článku se budeme blíže věnovat především claimům (včetně jejich administrace) souvisejícím s variacemi nařízenými či schválenými správcem stavby.

Proces administrace claimu dle Red Book

Obecně je zhotovitel povinen oznamovat správci stavby veškeré claimy co nejdříve, avšak nejpozději do 28 dnů po tom, co si zhotovitel skutečnost nebo okolnost zakládající claim (claimovou událost) uvědomil nebo uvědomit měl.[13] Oznámení musí být učiněno v písemné formě, přičemž jeho kopii je třeba zaslat na vědomí také objednateli.[14] [15]

Pokud by zhotovitel v 28denní notifikační lhůtě nestihl správci stavby claim oznámit, nárok na prodloužení doby pro dokončení i nárok na dodatečnou platbu by mu zanikl. V takovém případě by zhotovitel nebyl oprávněn k jakékoliv dodatečné platbě, doba pro dokončení by nemohla být na základě těchto claimů jakkoliv prodloužena a objednatel by v souvislosti s těmito claimy byl zbaven

veškeré odpovědnosti.[16] Soulad tohoto sankčního ustanovení s českým právním řádem by si samozřejmě zasloužil podrobnější analýzu, která však vzhledem k rozsahovým možnostem tohoto článku nebude jeho obsahem.

V případě claimů na prodloužení doby pro dokončení vzniklých v důsledku variací by určení počátku notifikační lhůty nemuselo činit zásadnější obtíže. Zpravidla totiž bude již v okamžiku udělení pokynu k variaci ze strany správce stavby zřejmé, zda nařízená či schválená variace bude mít vliv na dobu pro dokončení či nikoliv.[17] V takovém případě bude nezbytné počítat předmětnou notifikační lhůtu ode dne, kdy byl zhotoviteli udělen pokyn k variaci (respektive v souladu s pravidly počítání času dle občanského zákoníku ode dne následujícího po tomto dni). Jestliže však bude objektivně zjistitelné, že variace bude mít vliv na dobu pro dokončení až v průběhu jejího provádění či kdykoliv poté, může samozřejmě počátek notifikační lhůty nastat až později. Jednotlivé situace se vždy mohou lišit případ od případu.

Vyjma původního oznámení claimu je zhotovitel povinen předložit správci stavby do 42 dnů po tom, co si uvědomil nebo měl uvědomit claimovou událost, detailní claim s uvedením všech podrobností podporujících podstatu claimu i požadovaného prodloužení doby pro dokončení (včetně jeho časového a finančního vyčíslení). Je na místě připomenout, že v České republice se v praxi pro finanční vyčíslování claimů podpůrně užívá Metodika SFDI pro ověřování a kvantifikaci finančních nároků a pro posuzování časových claimů v některých případech také Metodika SFDI pro časové řízení u stavebních zakázek podle smluvních podmínek FIDIC.[18] [19]

Jestliže claimové události přetrvávají delší dobu, je oznámený a vyčíslený claim považován za průběžný, a zhotovitel je v takovém případě povinen dokládat správci stavby každý měsíc další průběžné claimy, ve kterých bude postupně upřesňovat nárokovaný čas prodloužení. Do 28 dnů od ukončení průběžné claimové události je zhotovitel povinen předložit správci stavby závěrečný claim. Zhotovitel je mimo jiné také povinen evidovat veškeré jím oznámené claimy v měsíční zprávě o postupu prací.[20]

Po obdržení detailního, průběžného i závěrečného claimu má správce stavby povinnost do 42 dnů předložený claim schválit či neschválit a zároveň své rozhodnutí podrobně odůvodnit. Případně si správce stavby může vyžádat po zhotoviteli další podrobnosti a podklady, každopádně však musí v této lhůtě oznámit své stanovisko k podstatě předloženého claimu. Při následném rozhodování o claimu by měl správce stavby vyslechnout obě smluvní strany a primárně je vést k dohodě ohledně claimu a případného prodloužení doby pro dokončení. Pokud k takovéto dohodě nedojde, je správce stavby povinen v této věci spravedlivě určit, zda je časový claim zhotovitele oprávněný a zda doba pro dokončení bude v důsledku claimu prodloužena, případně o jak dlouhý časový úsek se bude jednat.[21]

Mohlo by se zdát, že v souvislosti s variacemi bude vznikat zhotoviteli zpravidla pouze claim na prodloužení doby pro dokončení (claim na čas), jelikož práce související s variací byly již oceněny v souladu se smlouvou. Je však třeba vzít v potaz, že i potenciální prodloužení doby pro dokončení se může promítnout do nákladů, které v souvislosti s tím zhotoviteli vzniknou, neboť i čas a doba trvání realizace díla má z tohoto pohledu určitou finanční hodnotu. Jmenovitě lze uvést některé druhy nákladů vznikající v souvislosti s prodloužením doby pro dokončení, kdy se může jednat třeba o některé typy výrobních režií (např. náklady na režijní pracovníky na stavbě), správní režie, náklady na udržování bankovní záruky či náklady na zařízení staveniště. I z toho důvodu nelze *apriori* konstatovat, že v důsledku variací mohou vznikat pouze claimy na čas, neboť je zřejmé, že tyto claimy mohou být do určité míry spojené i se specifickými claimy na peníze (z hlediska hodnoty času).

Zároveň nelze vyloučit, že v souvislosti s variacemi budou ze strany zhotovitele uplatňovány i další

claimy, které nemusí vyplývat toliko ze samotného nařízení či schválení variace. Variace jako taková může například vyvolat povinnost k vydání rozhodnutí o změně stavby před dokončením, přičemž si lze představit situaci, kdy vydání tohoto rozhodnutí může být neodůvodněně zpožďováno, v důsledku čehož nebude zhotovitel oprávněn práce související s variací realizovat. I v takovém případě bude zhotovitel samozřejmě oprávněn k oznámení claimu na prodloužení doby pro dokončení, byť jeho důvod nebude explicitně vyplývat ze samotného nařízení či schválení předmětné variace.[22]

Závěr

Shora byl stručným způsobem popsán specifický institut claimů dle smluvních podmínek FIDIC, přičemž společně s tím bylo krátce pojednáno i o jednotlivých druzích claimů, které lze v rámci Red Book uplatňovat. Především byl však vysvětlen proces administrace claimu na prodloužení doby pro dokončení, který může zhotoviteli vzniknout v souvislosti s variací nařízenou či schválenou správcem stavby (byť bylo konstatováno, že v souvislosti s variacemi mohou vzniknout zhotoviteli také claimy na dodatečnou platbu).

Z výše uvedeného je také patrné, že je povinností zhotovitele, aby své požadavky na prodloužení doby pro dokončení či dodatečnou platbu včas uplatňoval u správce stavby. Na druhou stranu je však třeba apelovat i na správce stavby, aby ten o těchto požadavcích zhotovitele včas a spravedlivě rozhodoval, neboť potenciální omisivní přístup správce stavby v této věci zpravidla povede ke zbytečným a složitým sporům souvisejícím s realizací díla. Jakož i v předchozích článcích tohoto seriálu je ale důležité připomenout, že další významná specifika ve vtahu ke claimům mohou vyplývat ze zvláštních podmínek modifikujících podmínky obecné (pod-články související s institutem claimů do určité míry upravují například zvláštní podmínky ŘSD pro Red Book).[23]

V rámci dalšího článku bude problematika variací zasazena do kontextu českého soukromého práva, neboť je třeba se zabývat také otázkou, zda jsou variace, jako institut umožňující smluvním stranám měnit předmět díla v průběhu jeho realizace, platně aplikovatelné v limitech nastavených českým právním řádem.

JUDr. Tomáš Kalenský,
advokátní koncipient

Advokátní kancelář SCHOLZ & MALÝ s.r.o.

Revoluční 1200/16
110 00 Praha 1

e-mail: info@scholzmaly.cz

---

*Článek volně vychází z rigorózní práce autora: KALENSKÝ, Tomáš. *Variace dle smluvních podmínek FIDIC a jejich aplikovatelnost v českém právním řádu*. Praha, 2019. Univerzita Karlova. Právnická fakulta.

[*] Variace dle smluvních podmínek FIDIC – obecné aspekty (I.) – část 1. - k dispozici >>> zde.

[1] Viz pod-čl. 8.4 Red Book.

[2] Viz pod-čl 1.1 Red Book.

[3] JAEGER, Axel-Volkmar a HÖK, Götz-Sebastian. FIDIC a guide for practitioners. Heidelberg: Springer, 2009. ISBN 9783642021008. s. 357.

[4] Obdobně též STÁTNÍ FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. *Metodika pro správu změn díla (variací) u stavebních zakázek financovaných z rozpočtu SFDI podle smluvních podmínek FIDIC (červené knihy) ve vztahu k úpravě zadávání veřejných zakázek – 1. vydání* [online]. Praha, 2018. s. 27 [cit. 31.08.2019]. K dispozici >>> zde.

[5] Viz ŘEDITELSTVÍ SILNIC A DÁLNIC ČR. *Směrnice generálního ředitele ŘSD ČR č. 18/2017 ver.1.2* [online]. Praha, 2018. s. 15 [cit. 31.08.2019]. K dispozici >>> zde.

[6] Na podobné výkladové nejasnosti týkající se definice claimu upozorňují také A. V. Jaeger a G. S. Hök, kteří se jeho jednoznačné definici nepřímo vyhýbají. Claim v kontextu smluvních podmínek FIDIC nalézají na pomezí pouhého uplatnění či tvrzení o konkrétním oprávnění jedné smluvní strany a skutečným nárokem či oprávněním této smluvní strany. Viz JAEGER, Axel-Volkmar a HÖK, Götz-Sebastian. op. cit. sub 3. s. 357.

[7] KLEE, Lukáš. Smluvní podmínky FIDIC. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-161-3. s. 102.

[8] Obdobně v KLEE, Lukáš. Stavební smluvní právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015. ISBN 978-80-7478-804-8. s. 234: *Claim je ovšem nutné vnímat jako specifický smluvní mechanismus. Speciální ke generálnímu institutu právního nároku.*

[9] Podrobněji k analýze claimů dle smluvních podmínek FIDIC viz KALENSKÝ, Tomáš. *Variace dle smluvních podmínek FIDIC a jejich aplikovatelnost v českém právním řádu*. Praha, 2019. Univerzita Karlova. Právnická fakulta. s. 22-26.

[10] Viz pod-čl. 2.5 ve spoj. s pod-čl. 20.1 Red Book a pod-články s nimi související.

[11] KLEE, Lukáš. op. cit. sub 8. s. 237.

[12] STÁTNÍ FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. op. cit. sub 4. s. 28.

[13] Viz pod-čl. 20.1 Red Book.

[14] Viz pod-čl. 1.3 Red Book.

[15] Ke konkretizaci minimálních požadavků pro řádné oznámení claimu v zahraniční judikatuře viz např. rozhodnutí Technology and Construction Court (High Court of Justice) ze dne 16.4.2014, cit. č. [2014] EWHC 1028 (TCC) ve věci Obrascon Huarte Lain SA v. Her Majesty's Attorney General for Gibraltar [online]. [cit. 31.08.2019]. K dispozici >>> zde.

[16] Viz pod-čl. 20.1 Red Book.

[17] Pokud pokynu k variaci předcházel požadavek správce stavby na předložení návrhu variace, zhotovitel byl povinen dle pod-čl. 13.3 písm. b) Red Book předložit správci stavby potřebné modifikace harmonogramu a doby pro dokončení související s variací, tudíž v tomto případě bude pravděbodně jasné, zda (a případně jaký) bude mít nařízená nebo schválená variace vliv na dobu pro dokončení.

[18] STÁTNÍ FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. *Metodika SFDI pro ověřování a kvantifikaci finančních nároků* [online]. Praha, 2018. [cit. 31.08.2019]. K dispozici >>> zde a STÁTNÍ FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. *Metodika pro časové řízení u stavebních zakázek podle smluvních podmínek FIDIC* [online]. Praha, 2018. [cit. 31.08.2019]. K dispozici >>> zde.

[19] V praxi však nikoli výjimečně dochází i k případům, kdy objednatel, respektive správce stavby, při posuzování claimů zhotovitele postupuje podle těchto metodik, ačkoli ty nejsou součástí smluvních dokumentů. Takový přístup je pochopitelně nezbytné odmítnout, neboť v takovém případě není zhotovitel metodickými dokumenty třetího subjektu jakkoli vázán.

[20] Viz pod-čl. 4.21 písm. f) Red Book.

[21] Viz pod-čl. 20.1 ve spoj. s pod-čl. 8.4 ve spoj. s pod-čl. 3.5 Red Book.

[22] V takovém případě lze uvažovat i o aplikaci pod-čl. 8.5 Red Book, který upravuje oprávnění zhotovitele požadovat prodloužení doby pro dokončení v případě nepředvídatelného zpoždění způsobeného orgány veřejné správy.

[23] Viz např. pod-čl. 20.1 zvláštních podmínek ŘSD pro Red Book. K dispozici >>> zde.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc prosinec 2025
- Odpočet na výzkum a vývoj v roce 2026
- Zaměstnanecké akcie (ESOP) v roce 2026: co přináší novela a jak se na ni připravit

- Ústavní soud vymezil hranice závaznosti trestního rozsudku pro rozhodování správních soudů v daňových věcech
- Regulatorní posun v oblasti platebních služeb: Stanovisko ČNB k minimální uživatelské zkušenosti mění podmínky pro Open Banking
- Několik otázek k postavení podlimitních správců kvalifikovaných fondů rizikového kapitálu v českém právním řádu
- Využívání holdingových struktur a na co si dát pozor
- Možné důsledky nesprávného použití AI v procesních podáních
- Územní plán jako klíčový faktor při oceňování pozemků
- Když společník není dodavatel. NSS znovu řešil daňový „švarcsystém“ u společníků s.r.o.
- Zaměstnanecké akciové opční programy (ESOP)